

The effectiveness of storytelling education on elementary students' creativity and verbal development

Mehri Shahbazi^{*}, Mohammad Ghalamkariyan^{}**

Farzaneh Habibpoor^{*}**

Abstract

The purpose of the current research was to investigate the effect of storytelling teaching on the creativity and verbal development of primary school students. This research was a semi-experimental research with a pre-test and post-test design with a control group. The statistical population used in this research is the college of primary school students of Zavareh city in the academic year 1400-1401, whose number was equal to 1161 people. The sample size in the present study was two groups of 15 people, experimental and control, which were selected through the available sampling method. Replacement of people in experimental and control groups was done based on random sampling. In order to obtain quantitative data based on research variables, Abedi's standard creativity questionnaire and Hassanzadeh and Minaei's standard verbal development questionnaire (2008) were used. In the present study, the intervention provided to the experimental group was eight sessions of 45 minutes (3 sessions per week) in the storytelling method. Analysis of the obtained data was done using spss software and covariance test. The findings of the present research have shown that teaching through storytelling increased students' creativity by 42% and their verbal growth by 53%. Based on this,

^{*} Assistant Professor, Department of Knowledge and Information Science in Payame Noor University, Tehran, Iran, shahbazi.mehri@pnu.ac.ir

^{**} Assistant Professor, Department of Educational Sciences, Payam-Noor University, Tehran, Iran (Corresponding Author), M_ghalamkarian@pnu.ac.ir

^{***} MSc. Student, Department of Educational Sciences, Payam Noor University, Tehran, Iran, farzanehhabibpour3692@gmail.com

Date received: 15/07/2023, Date of acceptance: 09/10/2024, Printed: 19/05/2025

it is suggested that primary school teachers use different storytelling methods in the teaching process.

Keywords: storytelling, creativity, verbal development, Education.

Introduction

Creativity is a category that has its special place in different fields. Considering that in today's world, cultivating creativity is one of the main axes of educational systems and teachers play a large role in the growth or suppression of students' creativity, educational psychologists believe that teachers can teach creative thinking methods and ways to strengthen creative abilities to people and to Especially for children and teenagers to learn. Today, various methods have been created to increase children's creativity. One of the significant artistic activities in this field is the use of the art of storytelling. Storytelling helps the development of children's mental and emotional abilities. Acquainting children with sounds, words, and language strengthens their imagination and curiosity and helps their brain development. Children distinguish between the real and imaginary world with stories, and this leads to an increase in their creativity. Based on this and considering the importance of paying attention to creativity in children on the one hand and paying attention to their verbal development on the other hand, and the effect that storytelling is likely to have on these two characteristics, further investigation in a more practical dimension in the field of the effect of storytelling on creativity And verbal development seems necessary, it is natural that investigating this issue can be influential in the field of children's education and have a decisive direction in cultivating the characteristics that influence children's creativity and verbal development. The purpose of the current research is to investigate the effect of storytelling teaching on the creativity and verbal development of primary school students.

Materials & Methods

The current research is practical in terms of purpose and semi-experimental in terms of type with a pre-test and post-test design with a control group. In order to collect data in this research, a field questionnaire was used in two phases, pre-test and post-test. In the post-test, after the storytelling sessions, the questionnaires were distributed among the experimental group. The statistical population used in this research is the college of primary school students in Zavareh city in the academic

year 1400-1401, whose number is 1161 people according to the statistics obtained from the primary education department of Zavareh district education department with 20 primary schools. In order to determine the sample size in this research, random sampling method was used and the sample size is two groups of 15 people, experimental and control. In this research, Abedi's creativity questionnaire (1368) was used to measure creativity, and Hassanzadeh and Minaei's standard verbal growth questionnaire (1380) was used to measure verbal development. In order to check the validity of the creativity and verbal development questionnaire, face and content validity were used, and to measure the reliability using Cronbach's alpha method, the internal consistency for all variables and their dimensions was higher than 0.7, which shows the appropriate reliability of the tool used in the research. is ready For the intervention, questionnaires were first distributed between the two groups, and after collecting the initial questionnaires, eight 45-minute sessions (3 sessions per week) were planned for both groups. And in each session, for the experimental group, education was provided in the storytelling method, and for the control group, education was provided in the traditional way. Finally, the questionnaires were again distributed between the two groups. In order to analyze the data, SPSS version 24 statistical software was used.

Discussion & Result

In the descriptive part of this research, frequency distribution tables, cumulative frequency percentage and mean, standard deviation statistics were used, and in the inferential part, analysis of covariance was used to check the research hypotheses. The findings of the research in the descriptive part showed that the largest number of statistical samples participating in this research were boys and most of the subjects were studying in the sixth grade and the least of them were studying in the third, fourth and fifth grades. In this research, the Shapiro-Wilk test was used to investigate the distribution of the components of two creativity and verbal development questionnaires. Based on the results of this test, the scores of the components of creativity and verbal development both had a normal distribution. Examining the variance homogeneity of post-test scores in both control and experimental groups using Levin's test showed that the calculated significance levels of Levin's F confirm the null hypothesis in these scores. In the end, the results showed that teaching through storytelling increases students' creativity by 42% and

their verbal growth by 53%. The findings confirmed the findings of previous researchers in this field.

Conclusion

The present study showed that teaching in the way of storytelling increases the score in the creativity components of students and Verbal development of students is effective. In line with the results of the present research, it is suggested that teachers use storytelling in their teaching process. It is also suggested that education and training should organize workshops to identify traditional storytelling methods and creative storytelling for teachers.

Bibliography

- Atta-Alla, M. (2012). Integrating language skills through storytelling. *English Language Teaching* (5) 12: 1-13.
- Bagheri1, Solmaz; Torab, Reza Abedi (2021). How could I help students' creative writing flourish through storytelling and creative acting?. *Internship Studies in Teacher Training*, 1(3), 143-164. [in Persian]
- Belda-Medina, Jose (2021). Promoting inclusiveness, creativity and critical thinking through digital storytelling among EFL teacher candidates. *International Journal of Inclusive Education*, 26(2):109-123. DOI: <https://doi.org/10.1080/13603116.2021.2011440>
- Carolyn Yang, Y. T. ; Chen, Y. C.; Hung, H. T.(2022). Digital storytelling as an interdisciplinary project to improve students' English speaking and creative thinking. *Computer Assisted Language Learning*, 35(4): 840-862. DOI: <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1750431>
- Chambers, Dewey. (2016). Creative storytelling and performance. Translated by Soraya Qezel Ayagh. Tehran: University Center. [in Persian]
- Choo, Y. B; Abdullah, T.; Mohd Nawi, A. (2020). "Digital Storytelling vs. Oral Storytelling: An Analysis of the Art of Telling Stories Now and Then," *Universal Journal of Educational Research*, 8(5A): 46 – 50. DOI: 10.13189/ujer.2020.081907.
- Dabaghkhayabani, Mohammad; Arab, Muhammad; Dabagh Khayabani, Najmeh Sadat; Bagheri, Mustafa (2023). The teaching method of principled and applied storytelling and its effect on the academic progress of children and students of the first grade of elementary school, the twelfth international conference on management and humanities research in Iran. [in Persian]
- Darfashideh, Venus (2022). Investigating the effectiveness of symbolic games on the verbal development of the first elementary school students of Borujen city in Farsi lesson. *Studies and Research in Behavioral Sciences*, 11: 81-92. [in Persian]
- Daykin, N. McClean. S & Bunt.L. (2017). Creativity, identity and healing: participants accounts of music therapy in cancer care, *Health*, 11(3), 349 – 370.

251 Abstract

- Ghanbari Talab, Mahmoud; Ghanbari Talab, Leila; Naderi Lordjani, Maryam; Ghanbari, Ali (2015). "Investigating the relationship between verbal, visual and interpersonal intelligence with classroom management styles of primary school teachers". Second National Conference on Sustainable Development in Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Studies, Tehran, Soroush Hekmat Mortazavi Center for Islamic Studies and Research, Mehr Arvand Institute of Higher Education, Center for Sustainable Development. [in Persian]
- Gresham, Peta (2014). Fostering Creativity Through Digital Storytelling "It's a paradise inside a cage". English Teachers Association of NSW, mETaphor, Issue 1: 47-55.
- Haghi, Peyman. (2020). The effectiveness of teaching with storytelling method on verbal intelligence, vocabulary and creativity of elementary school boys, the third international conference of psychology, educational sciences and social studies, Hamedan. [in Persian]
- Haji Qasmi, Fatemeh, Dehghan Monshadi, Mansour and Mirani Sargazi, Narges. (2019). The role of fiction and storytelling in fostering creativity and creative thinking in children. The third national conference on educational psychology and lifestyle. Payam Noor University, Qazvin province. [in Persian]
- Hanif, Mohammad (2004). The Benefits of Storytelling, "Monthly Specialized Information and Criticism of Books for Children and Teenagers", 7(6): 97-100. [in Persian]
- Hasanzadeh S, Minaei A. (2002). Adaptation and Standardization of the Test of TOLD-P: 3 for Farsi - Speaking Children of Tehran. JOEC; 1 (2) :119-134URL: <http://joec.ir/article-1-505-fa.html> [in Persian]
- Hemti, Ismail. (2018). Creativity exercise. Tehran: Drop Publications, first edition. [in Persian]
- Hosseini, Afzal Al Sadat. (2012). The nature of creativity and its cultivation methods. Mashhad: Quds Razavi Publishing House. [in Persian]
- Jalili, Mehrab. (2010). Study of the relationship between job satisfaction and the level of creativity of educational managers. Master's thesis, Management and Planning Education and Research Institute. [in Persian]
- Johnson, M. (2007). *The art of therapeutic story-telling*. Available in :[http:// www.macmh .org/programs-services](http://www.macmh.org/programs-services).
- Kim, M. (2010). The effects of storytelling on adult English language learners *Linguistic Research*, 27(3): 447-473.
- Lali, Rahela (2011). How to use listeners' imagination, selected articles on storytelling, 9th Storytelling Festival. Tehran: Children and Adolescent Intellectual Development Center. [in Persian]
- Like original, rare; Naderi, Farah and Makundi, Behnam (2014). The effect of storytelling on verbal intelligence (vocabularies, general information, reading comprehension) of preschool children, International Conference on Behavioral Sciences and Social Studies, Tehran. [in Persian]
- Lucarevschi, C. R. (2016). The role of storytelling in language learning: A literature review. *Working Papers of the Linguistics Circle of the University of Victoria* 26(1): 24-44.

- Mohajeri, Zahra (2009). Tales and storytelling. Mashhad: Academic Jihad Publications. [in Persian]
- Mohamadi Nasrabad, M., Alavi Langroudy, S. K., Zandvanian, A., & Estabraghi, M. (2020). The effectiveness of moral values teaching (through storytelling and animation) on the development of social skills of pre-school children. *Thinking and Children*, 10(2), 227-247. doi: 10.30465/FABAK.2020.4962 [in Persian]
- Murmsi, Ali, Heydari, Ahmadi (2021). Investigating the effect of using educational multimedia in storytelling on increasing the creativity of fourth grade male students in Sosangerd city. *Journal of Educational Research*. 9(13): 43-31. [in Persian]
- Noordi Fahadani, Najwa; Dehghan Monshadi, Mansour (2023). Teaching science concepts using storytelling method and investigating its effectiveness on the satisfaction and academic progress of fourth grade female students in Yazd city. *Specialized Quarterly Research in Experimental Science Education*, 8: 30-40. [in Persian]
- Oana, S.; Cornelia, S.(2017). THE ROLE OF STORYTELLING ACTIVITIES IN FOSTERING CREATIVITY FOR PRESCHOOL CHILDREN. *Romanian Journal of Experimental Applied Psychology*, 8: 110-115.
- Prosecutor, Parirukh. (2019). Children's personality assessment. Tehran: Rushd Publications. [in Persian]
- Sadeghi, Samieh and Ghasemi Ghorbandi, Betoul, (2020), investigating the effectiveness of using storytelling methods to increase the range of spoken words of female students in the fourth grade of elementary school in district one year 98-99, the second national conference on new teaching-learning findings in the course Elementary, Bandar Abbas. [in Persian]
- Shahvarpournajafabadi, Daniel; Rahmani, Abulfazl (2022). Investigating the effect of storytelling on increasing children's creativity. The fourth national conference of interdisciplinary research in engineering and management sciences, Tehran. [in Persian]
- Tabieh, A. A. S., Al-Hileh, M. M., Abu Afifa, H. M. J., & Abuzagha, H. Y. (2021). The effect of using digital storytelling on developing active listening and creative thinking skills. *European Journal of Educational Research*, 10(1): 13-21. <https://doi.org/10.12973/eu-jer.10.1.13>.
- Torrance, M. P., (1979). Talent and creativity skills and ways to test them and breed them. Translated to Persian by Hasan Qasemzadeh. Fifth edition, 2013. Tehran: Donyaye Nov.
- Vahedi, Qoltash, Abbas, Chakh Abhi, Parisa. (2020). The effect of teaching science concepts through storytelling on social skills and verbal intelligence of bilingual preschoolers. *Cultural Counseling and Psychotherapy Quarterly*, 10(38): 81-110. [in Persian]
- Wajnryb, R. (2003). *Stories: Narrative activities in the language classroom*. Cambridge Handbooks for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University press.

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد کلامی دانش‌آموزان دوره ابتدایی

مهری شهبازی*

سید محمد قلمکاریان**، فرزانه حبیب‌پور***

چکیده

هدف از انجام پژوهش حاضر بررسی تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد کلامی دانش‌آموزان دوره ابتدایی است. این پژوهش از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت، یک پژوهش نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل است. جامعه آماری مورد استفاده در پژوهش حاضر عبارت از کلیه دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر زواره در سال تحصیلی ۱۴۰۰-۱۴۰۱ و حجم نمونه دو گروه ۱۵ نفره آزمایش و کنترل است که از طریق روش نمونه‌گیری تصادفی انتخاب شدند. در این پژوهش به منظور دستیابی به داده‌های کمی بر اساس متغیرهای پژوهش از پرسشنامه خلاقیت عابدی (۱۳۶۸) و پرسشنامه رشد کلامی حسن‌زاده و مینایی (۱۳۸۰) استفاده شد و مداخله با ارائه هشت جلسه ۴۵ دقیقه‌ای (هر هفته ۳ جلسه) آموزش به شیوه قصه‌گویی به گروه آزمایش انجام شد. تجزیه و تحلیل داده‌های بدست آمده با استفاده از نرم‌افزار spss و آزمون کوواریانس صورت گرفت. یافته‌های تحقیق حاضر نشان داد، آموزش به شیوه قصه‌گویی موجب افزایش ۴۲ درصدی خلاقیت دانش‌آموزان و ۵۳ درصدی رشد کلامی آنان می‌شود. بر این اساس پیشنهاد می‌شود معلمان دوره ابتدایی از روش‌های مختلف قصه‌گویی در فرآیند تدریس استفاده کنند.

* استادیار گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران، shahbazi.mehri@pnu.ac.ir

** استادیار گروه علوم تربیتی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول)، M_galamkarian@pnu.ac.ir

*** دانشجوی کارشناسی‌ارشد، برنامه‌ریزی درسی، دانشگاه پیام‌نور، تهران، ایران،

farzanehabibpour3692@gmail.com

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۴/۲۴، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۱۸، تاریخ چاپ: ۱۴۰۴/۰۲/۲۹

کلیدواژه‌ها: قصه‌گویی، خلاقیت، رشد کلامی، آموزش، دانش‌آموزان ابتدایی.

۱. مقدمه و بیان مسئله

خلاقیت مقوله‌ای است که در حوزه‌های مختلف جایگاه ویژه خود را دارد. به نوعی که پژوهشگران (حسینی، ۱۳۹۱) بر این باورند که تمدن بشری مرهون اندیشه خلاق انسان بوده‌است و دوام آن بدون بهره‌گیری از خلاقیت، که عالی‌ترین عملکرد ذهن آدمی قلمداد می‌شود، غیرممکن است. در وضعیت کنونی خلاقیت نه تنها یک ضرورت، بلکه شرطی برای بقا به حساب می‌آید. در فرهنگ روانشناسی سیلامی، خلاقیت، همان تمایل و ذوق به ایجادگری است که در همه افراد و در همه سنین به طور بالقوه موجود است و با محیط اجتماعی، فرهنگی، پیوستگی مستقیم و نزدیک دارد (جانسون، ۲۰۰۷).

تورنس (۱۹۷۹) در این رابطه معتقد است خلاقیت عبارت از فرآیند احساس مشکلات و مسائل، اختلاف نظر درباره اطلاعات، خطا کردن در عناصر و عوامل اشیا، و نیز حدس زدن و تشکیل فرضیه‌ها درباره این کمبودها، ارزیابی و آزمایش این حدس‌ها و فرضیه‌ها، احتمالاً اصلاح و آزمایش مجدد آنها و نهایتاً مرتبط ساختن نتایج می‌باشد. در گذشته، عقیده بر این بود که خلاقیت یک موهبت الهی است و چیزی نیست که بتوان آن را پرورش داد و یا به دیگران منتقل کرد، اما اکنون دانشمندان عقیده دارند که خلاقیت ویژگی‌ای نیست که در اختیار افراد اندکی قرار گرفته باشد، بلکه همه انسان‌ها به نحوی آن را دارند (جلیلی، ۱۳۸۹). خلاقیت در تمامی دوران زندگی انسان، باعث تحول و تغییراتی غیرقابل انکار می‌شود. اما این ویژگی در دوران کودکی با توجه به نقش حساس این دوران، می‌تواند متفاوت و تعیین‌کننده باشد. پژوهشگران و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت به نقش حساس این دوران بارها اشاره کرده‌اند (مثلاً دادستان، ۱۳۹۸) و در این ارتباط معتقدند، این دوران نقشی حساس و تعیین‌کننده در زندگی انسان دارد. توجه به این دوران تا آنجاست که اولاً دوران کودکی برجسته‌ترین مرحله در تکوین شخصیت انسان است؛ و دوم اینکه وجود تعارضات، اختلالات و نابسامانی‌های روانی در این سنین، از عوامل اساسی در بروز مشکلات در سراسر زندگی فرد است. دایکین، مک‌کلین و بانت (۲۰۱۷) نیز در این مورد تأکید می‌کند که در عصر حاضر دانش‌آموزان برای رویارویی با تحولات شگفت‌انگیز هزاره سوم میلادی باید مهارت‌های تفکر انتقادی و خلاق خود را به منظور تصمیم‌گیری مناسب و حل مسائل پیچیده‌ی جامعه بهبود بخشند. آنان باید مهارت‌های پژوهش، حل

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد ... (مهری شهبازی و دیگران) ۲۵۵

مسأله و روحیه جست‌وجو را در خود افزایش دهند. روشن است که برای دستیابی به این هدف‌ها، مسئولیتی سنگین بر دوش مراکز آموزشی، به ویژه آموزش و پرورش قرار می‌گیرد. این مراکز، از یک‌سو وظیفه آموزش دانش‌ها و تجهیز دانش‌آموزان به اطلاعات مورد نیاز آنان را بر عهده دارند و از سوی دیگر باید زمینه‌ای را فراهم آورند تا به رشد و پرورش خلاقیت و نوآوری و استفاده صحیح و جهت‌دار از این استعداد و توانایی کمک کند.

تورنس (۱۹۷۹) به عنوان یکی از نامدارترین نظریه‌پردازان حوزه خلاقیت می‌گوید: "من در ۱۵ سال تجربه مطالعه و آموزش تفکر خلاق و کار با کودکان، شواهدی دیده‌ام که نشان می‌دهد خلاقیت را می‌توان آموزش داد. بنابراین توجه به پرورش خلاقیت در دانش‌آموزان دوره ابتدایی از جمله مسائل مهمی است که همواره مورد توجه متخصصان و صاحب‌نظران تعلیم و تربیت بوده و پیوسته از سوی آنان توصیه شده است. حاجی قاسمی، دهقان‌منشادی و میرانی‌سرگزی (۱۳۹۸) در این رابطه تأکید می‌کنند، با توجه به اینکه در جهان امروز پرورش خلاقیت یکی از محورهای اساسی نظام‌های آموزشی است و معلمان نقش بسیاری در رشد یا سرکوب خلاقیت دانش‌آموزان دارند، روان‌شناسان پرورشی معتقدند معلمان می‌توانند شیوه‌های تفکر خلاق و راه تقویت توانایی‌های خلاقانه را به افراد و به ویژه کودکان و نوجوانان بیاموزند زیرا فرض بر این است که کودکان دارای اشتیاق ذاتی برای کشف هستند که آموزش باید آن را تغذیه کند. گرشام (۲۰۱۴) معتقد است دو انگیزه وجود دارد که خلاقیت را به عنوان یک مهارت ضروری قرن بیست و یکم در برنامه‌های درسی ملی در سراسر جهان هدایت می‌کند. اولاً، پرورش خلاقیت، عزت نفس، انگیزه و پیشرفت دانش‌آموزان را بهبود می‌بخشد و به آنها کمک می‌کند تا با اعتماد به نفس و مستقل باشند. ثانیاً، توانایی حل مشکلات و چالش‌ها، یادگیرندگان جوان را قادر می‌سازد تا مهارت‌های ورود به نیروی کار انعطاف‌پذیر را برای رقابت در بازار جهانی توسعه دهند.

امروزه روش‌های متنوعی برای افزایش خلاقیت کودکان به وجود آمده است، تکنیک‌های خلاقیت به عنوان ابزاری برای رشد خلاقیت و افزایش توان حل مسائل کمک شایانی به توان فرد در تمام مراحل خلاقیت و فرآیند حل مسأله می‌نماید. به عبارت دیگر هر یک از فنون خلاقیت، مرحله یا مرحله‌ای از فرآیند خلاقیت را تقویت می‌کنند (سیف‌هاشمی، ۱۳۹۳). یکی از فعالیت‌های هنری قابل توجه در این زمینه بهره‌گیری از هنر قصه‌گویی می‌باشد. چمبرز (۲۰۱۶) معتقد است قصه‌گویی یک ارتباط دو جانبه و متقابل

بین قصه گو و شنونده است که قصه گو با بهره گیری از فنون قصه گویی و با تحریک قوه تخیل مخاطبان خویش و تأثیر متقابل، پیام خود را به شکل جدیدتری به شنوندگان انتقال می دهد (ترجمه قزلایاغ، ۱۳۷۷).

قصه گویی از زمان وجود روایت های شفاهی و از قدیمی ترین دوران شناخت بشر از طبیعت خود و پیرامونش رواج داشته و بنا به گفته حنیف (۱۳۸۳) در مورد کودکان یک شیوه تربیتی محسوب شده است. بطوری که حتی پژوهشگران (مثلاً محمدی و همکاران، ۱۳۹۸) در پژوهش های خود نتیجه گرفتند که از نظر مربیان، آموزش به روش قصه گویی از آموزش به روش پویانمایی هم مؤثرتر است. به همین دلیل، امروزه متخصصان تربیتی، قصه گویی را به عنوان یکی از ابزارهای مهم اصلاح رفتار کودکان تلقی کرده اند. لالی (۱۳۹۰) در این ارتباط معتقد است قصه پاسخی به کنجکاوی کودکان و از ابعاد فطری آنها است و با فطرت پرسشگر، جست و جوگر و کنجکاو کودکان پیوند دارد. قصه گویی به رشد توانایی های ذهنی و هیجانی کودکان کمک شایانی می کند. آشنایی کودکان با صداها، کلمات و زبان، موجبات تقویت قوه تخیل و کنجکاوی آنان را فراهم کرده و به رشد مغزی شان کمک می کند. کودکان با قصه، بین دنیای واقعی و خیالی تمایز قائل شده و این کار به افزایش خلاقیت آنها می انجامد. مهاجری (۱۳۸۸) نیز در این رابطه معتقد است،

قصه گویی در پیش برد برنامه آموزشی مدرسه، غنای آموزش زیباشناسی به کودکان و پیشرفت و گسترش قوه خلاقیت و ابتکار کودکان نقشی مؤثر دارد. کودکانی که با گوش دادن به قصه های گفته شده توسط بزرگترهایشان تشویق شده اند، اغلب در خردسالی قصه های فوق العاده زیبا با نکاتی ظریف و عمیق خلق خواهند کرد و پس از با سواد شدن، علاقه ی بیشتری به مطالعه نشان می دهند. زیرا وقتی کودکی کلمه ای را بشنود و معنای آن را بفهمد، بعدها همان کلمه را آسان تر خواهد خواند و مطالعه برای او امری آسان و راحت خواهد شد.

علاوه بر این، این طور به نظر می رسد که قصه گویی به نوعی می تواند به پرورش دامنه واژگانی کودکان کمک کرده و موجبات رشد کلامی کودک را فراهم کند. رشد کلامی یا رشد زبانی در حقیقت بنا به تعریف عبارت است از توانایی کاربرد مؤثر زبان و ارتباطات کلامی در زندگی و در یک تعریف ساده به روایت از قنبری طلب و همکاران (۱۳۹۴) می توان گفت رشد کلامی یعنی این که دایره لغات فرد از چه تعداد واژگانی تشکیل شده و چقدر می تواند سلیس و واضح به بیان نظرات، احساسات و افکارش بپردازد.

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد ... (مهری شهبازی و دیگران) ۲۵۷

در آموزش به شیوه قصه‌گویی، معلم تلاش دارد که براساس اصول تربیتی خاص کودکان و مباحث اصلی و پایه یادگیری، با بیان قصه در قالب مباحث آموزشی پایه تحصیلی، توضیح، تشریح و تفهیم مباحث را ساده‌تر کند، در این نوع آموزش، اصول اصلی قصه‌گویی باید مورد توجه قرار گیرد که دباغ خیابانی و همکاران (۱۴۰۲) به چند مورد از مهمترین آنها به شرح زیر اشاره کرده است:

۱. داستان مرتبط با موضوع درسی انتخاب شود ۲. با مخاطبین به خوبی ارتباط برقرار شود. ۴. جزئیات با دقت تعریف شود. ۵. در داستان هیجان ایجاد شود. ۶. نتیجه‌گیری خوبی ارائه شود. ۷. معلم به داستان خود مسلط باشد. ۸. شخصیت‌های داستانی به خوبی معرفی شوند

بر این اساس و با توجه به اهمیت توجه به خلاقیت در کودکان از یک طرف و توجه به رشد کلامی آنها از سویی دیگر، و تأثیری که احتمال می‌رود قصه‌گویی بر این دو ویژگی داشته باشد، بررسی بیشتر در بعد عملی‌تر در حوزه تأثیر قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد کلامی ضروری به نظر می‌رسد، طبیعی است بررسی این مهم می‌تواند در حوزه تربیتی کودکان تأثیرگذار بوده و سمت و سوی تعیین‌کننده‌ای به پرورش ویژگی‌های تأثیرگذار بر خلاقیت و رشد کلامی کودکان داشته باشد.

بررسی پژوهش‌های پیشین در این رابطه نشان داد که بیشتر این پژوهش‌های رابطه بین قصه‌گویی با سایر مؤلفه‌های احتمالی تربیتی یا رابطه خلاقیت با مباحث موضوعی متفاوت را مورد بررسی قرار داده‌اند یا به ارتباط برخی عوامل آموزشی دیگر با رشد کلامی و زبانی کودکان در رده‌های سنی متفاوت پرداخته‌اند مثلاً درفشیده (۱۴۰۱) اثربخشی بازیهای نمادی بر رشد کلامی کودکان در درس فارسی را مورد بررسی قرار داد و نتیجه گرفت که اختلاف نمره رشد کلامی و خرده‌آزمون‌های آن از جمله: واژگان تصویری، واژگان ربطی، واژگان شفاهی، درک دستوری، تقلید جمله و تکمیل دستوری در دو گروه آزمایش و کنترل معنادار است.

نوردی فهادانی و دهقان منشادی (۱۴۰۲) در بررسی آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه‌گویی و بررسی اثربخشی آن بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به این نتیجه رسیدند که استفاده از روش قصه‌گویی در آموزش مفاهیم علوم، باعث افزایش رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه چهارم ابتدایی شده است.

شاهوارپور نجف‌آبادی و رحمانی (۱۴۰۱) با بررسی تأثیر قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان به این نتیجه رسیدند که استفاده از روش قصه‌گویی با از بین بردن موانع خلاقیت، سکون فکری و کمک به حل مسئله به صورت لذت‌بخش و سرگرم‌کننده باعث افزایش خلاقیت کودکان می‌شود و به آن‌ها این امکان را می‌دهد که در یافتن راه‌حل‌های اصیل و جدید برای مسائل موفق‌تر باشند.

باقری کاهکش و عابدی (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان دادند که روش قصه‌گویی و نمایش خلاق باعث تثبیت و افزایش میزان خلاقیت و یادگیری دانش‌آموزان در مفاهیم درس انشاء می‌شود. مرصعی، حیدری و احمدی (۱۴۰۰) اثر چند رسانه‌ای‌های آموزشی در قصه‌گویی را بر افزایش خلاقیت دانش‌آموزان مورد بررسی قرار داده و نتیجه گرفتند، استفاده از چند رسانه‌ای‌های آموزشی در قصه‌گویی بر مؤلفه سیالی، ابتکار، انعطاف و بسط دانش‌آموزان تأثیر دارد. حق (۱۳۹۹) در پژوهشی، نشان داد که آموزش قصه‌گویی منجر به افزایش توانمندی‌های کلامی و خلاقیت دانش‌آموزان ابتدایی می‌شود. واحدی و همکاران (۱۳۹۸) نیز در پژوهش خود تأکید کردند که استفاده از روش قصه‌گویی در آموزش علوم بر افزایش هوش کلامی کودکان دوره پیش‌دبستانی تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین صادقی و قاسمی (۱۳۹۹) نیز نتیجه گرفتند که استفاده از روش قصه‌گویی بر افزایش دامنه لغات دانش‌آموزان دختر پایه چهارم تأثیر معنی‌داری دارد.

کارولین یانگ، چن و هانگ (۲۰۲۲) در یک پژوهش شبه‌آزمایشی به بررسی داستان‌سرایی دیجیتال و رابطه آن با بهبود زبان انگلیسی و تفکر خلاق دانش‌آموزان پرداختند. پژوهش آن‌ها در قالب یک پروژه بین رشته‌ای بین دوره زبان انگلیسی و کامپیوتر انجام شد. نتایج آن‌ها نشان‌دهنده تأثیر مثبت و اثربخش داستان‌سرایی در یادگیری زبان انگلیسی و تفکر خلاق بود.

بلدامدینا (۲۰۲۱) در پژوهش خود ضمن تأکید بر این که داستان‌سرایی یک جزء ضروری در یادگیری و فراگیری زبان است، اما در طول زمان از سنت شفاهی اولیه به سواد دیجیتال مدرن تغییر کرده است. به داستان‌سرایی دیجیتال (DST) به عنوان یک ابزار مهم در توسعه زبان اشاره کرد و در یک پژوهش دوساله شبه‌آزمایشی در مورد طراحی و استفاده از داستان‌سرایی دیجیتال توسط ۲۴۴ داوطلب معلم، به نگرش آن‌ها نسبت به فراگیری و تنوع در آموزش به این شکل اشاره و تأکید کرد که شرکت‌کنندگان به طور گسترده از داستان‌سرایی دیجیتال در کلاس درس انگلیسی حمایت کردند.

چو، عبدالله و موه‌دناوی (۲۰۲۰) در بررسی داستان‌سرایی دیجیتال و تأثیر آن بر یادگیری تأکید کردند که استفاده از داستان‌سرایی دیجیتال نه تنها در بهبود وضعیت دانش فنی و محتوای آموزشی معلم مؤثر است بلکه با افزایش درک دانش‌آموز و تأمین هوش چندگانه او باعث تقویت یادگیری او می‌شود. تیبه و همکاران (۲۰۲۰) نیز طی یک پژوهش به شیوه شبه آزمایشی به بررسی تأثیر اجرای داستان‌سرایی دیجیتال به عنوان روشی برای کمک به دانش‌آموزان برای کسب مهارت‌های گوش دادن فعال و تفکر خلاق در کلاس‌های زبان عربی پرداختند. نتایج آنها نشان داد که بین میانگین نمرات دانش‌آموزان گروه کنترل و آزمایش در پس‌آزمون، مهارت‌های گوش دادن فعال به نفع دانش‌آموزانی که از طریق قصه‌گویی مطالعه کرده‌اند، تفاوت معناداری وجود دارد. همچنین راهبرد قصه‌گویی بر کسب یک مهارت از سه مهارت تفکر خلاق دانش‌آموزان گروه آزمایش که مربوط به روانی خواندن می‌شود تأثیر دارد.

اوآنا و کورلنیا (۲۰۱۷) نیز در پژوهش خود بر روی کودکان پیش‌دبستانی مشخص کردند که استفاده از قصه‌گویی در فعالیت‌های آموزشی پیش‌دبستانی‌ها تأثیر مثبت و معناداری بر رشد انعطاف‌پذیری و اصالت تفکر خلاق آنها دارد، اما تأثیر معناداری بر رشد جریان آزاد تفکر خلاق پیش‌دبستانی ندارد.

لوکاروسچی (۲۰۱۶) طی یک بررسی نظام‌مند نتیجه گرفت که، مطالعات (مثلاً عطا آلا، ۲۰۱۲؛ کیم، ۲۰۱۰؛ واجنریب، ۲۰۰۳) عموماً بر این باورند که اثربخشی قصه‌گویی به این واقعیت بستگی دارد که سرگرم‌کننده، جذاب و به یاد ماندنی باشد و علاقه یادگیرندگان را به گوش دادن، صحبت کردن، نوشتن و خواندن در مورد آنها افزایش می‌دهد. گرشام (۲۰۱۴) در این راستا به شیوه اقدام‌پژوهی به بررسی تأثیر قصه‌گویی دیجیتال بر پرورش تفکر خلاق دانش‌آموزان سال هفتم انگلیسی در یک دبیرستان استرالیایی پرداخت و نتیجه گرفت که تغییر چشمگیری در توانایی پسران برای تمرکز مشترک و مبارزه با مشکلات، ریسک کردن و بازآفرینی، اختراع مجدد و بازیابی راه‌حل‌ها وجود داشت. او نشان داد که قصه‌گویی خلاقانه از طریق فناوری‌های دیجیتال به دانش‌آموزان انگیزه می‌دهد و باعث سرگرمی آنها و حل مشکلات گروهی بین آنها می‌شود.

بررسی پیشینه پژوهش نشان می‌دهد که پژوهشگران قبلی به دنبال بررسی تأثیر آموزش به روش قصه‌گویی بر خلاقیت و زبان‌آموزی در برخی از دروس مقاطع تحصیلی در مناطق متفاوت بوده یا تنها موضوع آموزش قصه‌گویی را مورد بررسی قرار داده‌اند، یا به بررسی

تأثیر این نوع آموزش بر یکی از مقوله‌های زبان‌آموزی و خلاقیت پرداخته‌اند، اما اینطور به نظر می‌رسد که عملاً در بررسی تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی در مباحثی همچون علوم، فارسی، مطالعات اجتماعی و هدیه‌های آسمانی هم‌زمان و در یک گروه جامعه آماری در دو مقوله خلاقیت و رشد کلامی، مخصوصاً در ایران کاری صورت نگرفته و بررسی در این زمینه در مدارس ایران و در صورت نیاز ارائه راهکارهایی جهت رفع موانع، شاید بتواند قدمی در جهت بهبود وضعیت زبان‌آموزی و رشد خلاقیت کودکان باشد، بر این اساس پژوهش حاضر به دنبال بررسی آموزش به روش قصه‌گویی در مباحث موضوعی مربوط به علوم، فارسی، مطالعات اجتماعی و هدیه‌های آسمانی، با هدف اصلی بررسی عملی تأثیر قصه‌گویی در این زمینه بر افزایش خلاقیت و رشد کلامی دانش‌آموزان رده ابتدایی انجام شد و در راستای رسیدن به هدف اصلی پژوهش، فرضیه‌های زیر دنبال شد:

۱. آموزش به شیوه ی قصه گویی بر خلاقیت دانش آموزان ابتدایی اثر دارد.

۲. آموزش به شیوه ی قصه گویی بر رشد کلامی دانش آموزان ابتدایی اثر دارد.

۲. روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نوع، نیمه آزمایشی با طرح پیش‌آزمون و پس‌آزمون با گروه کنترل می‌باشد. به منظور گردآوری داده‌ها در این پژوهش در دو مرحله پیش‌آزمون و پس‌آزمون از پرسشنامه بصورت میدانی استفاده شده است. در پس‌آزمون بعد از برگزاری دوره‌های قصه‌گویی، پرسشنامه‌ها بین گروه آزمایشی توزیع شد. جامعه آماری مورد استفاده در تحقیق حاضر عبارت است از کلیه دانش‌آموزان دوره ابتدایی شهر زواره در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۰ است که تعداد آنها طبق آمار اخذ شده از بخش آموزش ابتدایی اداره آموزش و پرورش منطقه زواره با ۲۰ مدرسه ابتدایی برابر با ۱۱۶۱ نفر می‌باشد. به منظور تعیین حجم نمونه در پژوهش حاضر از روش نمونه‌گیری تصادفی استفاده شد. با توجه به اینکه این پژوهش در دوران کرونا انجام شد و مدارس و خانواده‌ها در این دوران در شرایط خاص قرار داشتند، بر این اساس حجم نمونه از بین دانش‌آموزان دوره ابتدایی حاضر به شرکت در پژوهش با توافق خانواده و مدرسه، با استفاده از روش قرعه‌کشی، انتخاب شدند و به طور تصادفی در دو گروه ۱۵ نفری کنترل و آزمایش دسته‌بندی شدند.

در این پژوهش به منظور سنجش خلاقیت از پرسشنامه خلاقیت عابدی^۱ (۱۳۶۸) و جهت سنجش رشد کلامی از پرسشنامه استاندارد رشد کلامی حسن‌زاده و مینایی (۱۳۸۰)

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد ... (مهری شهبازی و دیگران) ۲۶۱

استفاده شد. جهت بررسی روایی پرسشنامه خلاقیت و رشد کلامی از روایی صوری و محتوایی استفاده شد و جهت سنجش پایایی با بهره‌گیری از روش آلفای کرونباخ، همسانی درونی برای همه متغیرها و ابعاد آنها بالاتر از ۰/۷ بدست آمد که نشان از پایایی مناسب ابزار مورد استفاده در تحقیق حاضر دارد.

به منظور اجرای تحقیق، ابتدا مبانی نظری پژوهش با استفاده از روش مطالعه کتابخانه‌ای جمع‌آوری شده و سپس جهت اجرای بخش عملی پژوهش، پس از اخذ مجوزهای لازم از اداره آموزش و پرورش منطقه زواره با توجه به شرایط خاص دوران کرونا و دسترسی سخت به دانش‌آموزان با هماهنگی مدارس زواره و طی یک درخواست با مدیران مدارس از هر مدرسه از بین دانش‌آموزان حاضر به شرکت در پژوهش، تعداد ۳۰ دانش‌آموز انتخاب شده و سپس به صورت تصادفی به دو گروه ۱۵ نفره کنترل و آزمایش تقسیم شدند. ابتدا پرسشنامه‌ها بین دو گروه توزیع شده و پس از جمع‌آوری پرسشنامه‌های اولیه، برای هر دو گروه هشت جلسه ۴۵ دقیقه‌ای (هر هفته ۳ جلسه) برنامه‌ریزی شد. و در هر جلسه، برای گروه آزمایش آموزش به شیوه قصه‌گویی و برای گروه کنترل آموزش به شیوه سنتی ارائه شد. در آخر مجدداً پرسشنامه‌ها بین دو گروه توزیع شد.

در مراحل آموزش به شیوه قصه‌گویی با توجه به تجربیات تدریس تسهیلگر و با در نظر گرفتن اصول اصلی قصه‌گویی (دباغ خیابانی و همکاران، ۱۴۰۲) از روشی محقق ساخته استفاده شد. بر این اساس سعی شد با توجه به مقطع تحصیلی دانش‌آموزان، ابتدا موضوعات مشترکی در پایه‌های مختلف مقطع ابتدایی انتخاب شود. موضوعات تدریس شده در کتاب‌های علوم، فارسی، مطالعات اجتماعی و هدیه‌های آسمان گنجانده شده بود. سپس بر اساس این موضوعات، داستانی انتخاب شده و در هر جلسه طی انجام فعالیتی در قالب قصه‌گویی، مطالب درسی برای دانش‌آموزان تدریس گردد. در این جلسات تسهیلگر سعی داشت در طول ارائه قصه با طرح سوالاتی، دانش‌آموزان را به چالش بکشد. جلسات برگزار شده به شرح جدول ۱ می‌باشد:

جدول ۱. جلسات برگزار شده آموزش به روش قصه‌گویی در پس‌آزمون

جلسات	شیوه برگزاری
جلسه اول (موضوع تدریس: عشق به وطن)	در ابتدا فیلمی از مدال‌آوری یکی از قهرمانان در مسابقات جهانی پخش شد که در آن قهرمان با افتخار به سکوی قهرمانی می‌رفت و هنگام پخش سرود

جلسات	شیوه برگزاری
	ملی چهره‌ی قهرمان را که پر از عشق به پرچم بود رانشان می‌داد. سپس داستانی در مورد شهید ابراهیم هادی و قهرمانی او در مسابقات ورزشی، برای دانش‌آموزان تعریف شد. در آخر این جلسه دانش‌آموزان نظرات خود را در مورد داستان ارائه کردند.
جلسه دوم (موضوع: سلامت بدن)	داستان پزشک و سه مریض برای دانش‌آموزان تعریف شد. سپس از دانش‌آموزان خواسته شد داستان‌هایی از بیماری‌های احتمالی در طول زندگی خود را برای کلاس تعریف کنند. پس از تعریف داستان دانش‌آموزان در مورد دلایل بیماری فرد و نحوه پیشگیری از ابتلای دوباره به بیماری بحث کردند.
جلسه سوم (موضوع: ادب)	در ابتدا دانش‌آموزان گروه‌بندی شدند. سپس به هر گروه دو داستان متفاوت یکی در مورد با ادب بودن و دیگری در مورد بی‌ادبی داده شد و از آنها خواسته شد، دو داستان را به دقت بخوانند و در مورد تفاوت‌های آنها با هم بحث و گفت‌وگو کنند و نتیجه‌ی گفت‌وگوی خود را به صورت شفاهی یا کتبی به کلاس ارائه دهند.
جلسه چهارم (حفاظت از محیط زیست)	ابتدا تصویری از آلودگی محیط زیست و پاکسازی محیط زیست توسط انسان‌ها به دانش‌آموزان نشان داده شد. سپس از آنها خواسته شد هر کدام یک کلمه که در مورد تصاویر که به ذهنشان می‌رسد بگویند و در نهایت با کلماتی که گفته شد یک داستان بسازند و آن را برای کلاس تعریف کنند.
جلسه پنجم (موضوع: فصل‌ها)	در ابتدا داستان وقتی باران می‌بارد برای دانش‌آموزان خوانده شد. سپس در مورد مطالبی که دانش‌آموزان از داستان یاد گرفتند بحث و گفت‌وگو شد. همچنین از دانش‌آموزان خواسته شد در مورد داستان‌های سفرهایی که در هریک از فصول سال داشته‌اند، تفاوت‌های سفرشان در فصول مختلف و تجربه‌هایشان در این زمینه برای دوستانشان تعریف کنند.
جلسه ششم (موضوع: دوستی)	در ابتدا نمایشی در مورد دوستی برای دانش‌آموزان اجرا شد. سپس از دانش‌آموزان خواسته شد، خود را جای یکی از شخصیت‌های نمایش گذاشته و به صورت گروهی داستان جدیدی بسازند و آن را در کلاس به صورت نمایشی اجرا کنند.
جلسه هفتم (موضوع: مسئولیت‌پذیری)	در ابتدا داستانی ناتمام در مورد امانت‌داری برای دانش‌آموزان خوانده شد. سپس از آنها خواسته شد به صورت گروهی داستان را ادامه داده و آن را تکمیل کنند در آخر هریک از داستانها در کلاس خوانده و در مورد آنها بحث و گفت‌وگو شد.
جلسه هشتم (موضوع: انرژی)	در ابتدا به دانش‌آموزان گفته شد، تصور کنند که یک روز برق نداشته باشند و آن تصور خود را نقاشی کنند. در مرحله‌ی بعد هریک از دانش‌آموزان داستان نقاشی خود را برای کلاس تعریف می‌کرد.

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد ... (مهری شهبازی و دیگران) ۲۶۳

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم افزار آماری spss ویرایش ۲۴ استفاده شد. در بخش توصیفی این پژوهش از جداول توزیع فراوانی، درصد فراوانی تجمعی و آماره‌های میانگین، انحراف معیار استفاده شد و در بخش استنباطی، برای بررسی فرضیات تحقیق از آزمون تحلیل کوواریانس استفاده شد. یعنی میانگین‌های پس‌آزمون بعد از تعدیل نمودن نمره‌های پیش‌آزمون، مورد مقایسه قرار گرفته و سطح معنی داری نیز ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

۳. تجزیه و تحلیل داده‌ها

تفکیک نمونه آماری بر حسب جنسیت در پژوهش حاضر نشان داد که بیشترین تعداد نمونه آماری شرکت‌کننده در این پژوهش پسر بوده اند (۴۶/۲۵ درصد) همچنین توزیع نمونه آماری بر حسب پایه تحصیلی نشان داد که بیشتر آزمودنی‌ها در پایه تحصیلی ششم (۲۸/۱۳ درصد) و کمترین آنان در پایه‌های سوم، چهارم و پنجم (۲۱/۸۷ درصد) مشغول به تحصیل بوده اند.

۱.۳ آزمون فرضیه‌های پژوهش

در این پژوهش به منظور بررسی نحوه توزیع مؤلفه‌های دو پرسشنامه خلاقیت و رشد کلامی از آزمون شاپیرو-ویلک استفاده شد. همان‌طور که مشاهده می‌شود (جدول ۲) بر پایه نتایج این آزمون، نمرات مؤلفه‌های خلاقیت و رشد کلامی هر دو دارای توزیع نرمال هستند.

جدول ۲. نتایج آزمون شاپیرو-ویلک برای بررسی توزیع مؤلفه‌های خلاقیت و رشد کلامی

متغیرها	آماره	df	سطح خطا
مؤلفه‌های خلاقیت	سیالی	۳۰	P>0.05
	بسط	۳۰	P>0.05
	ابتکار	۳۰	P>0.05
	انعطاف پذیری	۳۰	P>0.05

متغیرها	آماره	df	سطح خطا
مؤلفه‌های رشد کلامی	زبان دریافتی	۰/۹۳	۳۰
	زبان بیانی	۰/۹۶	۳۰
			P>0.05
			P>0.05

در ادامه جهت بررسی همگنی واریانس نمرات پس‌آزمون در دو گروه کنترل و آزمایش از آزمون لوین استفاده شد (جدول ۳). بر اساس نتایج این آزمون می‌توان گفت سطوح معناداری محاسبه شده F لوین از ۰/۰۵ بزرگتر است لذا فرض صفر در این نمره‌ها تأیید می‌شود (واریانس‌های دو گروه با هم برابرند).

جدول ۳. یافته‌های مربوط به بررسی همگنی واریانس گروه آزمایش و کنترل

متغیرها	F	Df1	Df2	سطح خطا
سیالی	۱/۱۴	۱	۲۸	P>0.05
بسط	۱/۶۳	۱	۲۸	P>0.05
ابتکار	۱/۵۸	۱	۲۸	P>0.05
انعطاف‌پذیری	۱/۷۲	۱	۲۸	P>0.05
زبان دریافتی	۱/۴۵	۱	۲۸	P>0.05
زبان بیانی	۱/۷۶	۱	۲۸	P>0.05

۱.۱.۳ آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت دانش‌آموزان ابتدایی اثر دارد.

به منظور تعیین اثر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت دانش‌آموزان از تحلیل کوواریانس چندمتغیری استفاده شد. یافته‌های مربوط به تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای بررسی اثر عمل مداخله ارائه شده بر مؤلفه‌های خلاقیت دانش‌آموزان در جدول ۴ آمده است. با توجه به معنی‌داری بدست آمده کمتر از ۰/۰۱ اثرات پیلایی و ویلکس لامبدا برای متغیر مستقل (گروه)، عمل آزمایشی بر متغیرهای وابسته، اثر معنی‌داری داشته است. بر اساس این یافته‌ها، مشخص می‌شود که تفاوت‌های موجود در بین میانگین‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایش فقط به خاطر خطا نبوده است و در واقع اثربخشی آموزش

تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر خلاقیت و رشد ... (مهری شهبازی و دیگران) ۲۶۵

صورت گرفته را نشان می‌دهد. مجذور اتای سهمی برای اثر گروه، $0/42$ بدست آمد است که نشان‌دهنده تأثیر قابل توجه آموزش به شیوه قصه‌گویی بر افزایش نمره در مؤلفه‌های خلاقیت دانش‌آموزان است. در ادامه، جهت پی‌بردن به این که تفاوت در بین کدام یک از متغیرهای وابسته وجود دارد از تحلیل کوواریانس تک‌متغیره استفاده شده است (جدول ۵).

جدول ۴. نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری مؤلفه‌های خلاقیت

اثر	ارزش	F	P	اندازه اثر
گروه (متغیر مستقل)	پیلایی	$0/58$	$P<0/01$	$0/42$
	ویلکس لامبدا	$0/52$	$P<0/01$	$0/42$
	تی هاتلینگ	$1/06$	$P<0/01$	$0/42$
	بزرگترین ریشه روی	$1/06$	$P<0/01$	$0/42$

جدول ۵. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیره مؤلفه‌های خلاقیت

منبع اثر	وابسته	SS	Df	MS	F	P	اندازه اثر
گروه	سیالی	$50/42$	۱	$50/42$	$4/62$	$P<0/01$	$0/09$
	بسط	$89/18$	۱	$89/18$	$20/10$	$P<0/01$	$0/25$
	ابتکار	$45/41$	۱	$45/41$	$16/84$	$P<0/01$	$0/32$
	انعطاف‌پذیری	$10/36$	۱	$10/36$	$5/22$	$P<0/01$	$0/16$
خطا	سیالی	$574/12$	۲۳	$22/96$			
	بسط	$224/12$	۲۳	$8/96$			
	ابتکار	$134/76$	۲۳	$5/39$			
	انعطاف‌پذیری	$101/32$	۲۳	$4/05$			
کل	سیالی	$10731/09$	۳۰				
	بسط	$5010/09$	۳۰				
	ابتکار	$3146/00$	۳۰				
	انعطاف‌پذیری	$1377/51$	۳۰				

۲.۱.۳ آموزش به شیوه قصه‌گویی بر رشد کلامی دانش‌آموزان ابتدایی اثر دارد

به منظور تعیین اثر آموزش به شیوه قصه‌گویی بر رشد کلامی دانش‌آموزان نیز از تحلیل کوواریانس چند متغیری استفاده شد. یافته‌های مربوط به تحلیل کوواریانس چندمتغیری برای بررسی اثر عمل مداخله ارائه شده بر مؤلفه‌های رشد کلامی دانش‌آموزان در جدول ۶ آمده است. با توجه به معنی‌داری بدست آمده کمتر از ۰/۰۱ اثرات پیلایی و ویلکس لامبدا برای متغیر مستقل (گروه) عمل آزمایشی بر متغیرهای وابسته اثر معنی‌داری داشته است. بر اساس این یافته‌ها، مشخص می‌شود که تفاوت‌های موجود در بین میانگین‌های پیش‌آزمون و پس‌آزمون در گروه آزمایش فقط به خاطر خطا نبوده است و در واقع این نتیجه نشان‌دهنده اثربخشی آموزش صورت گرفته است. مجذور اتای سهمی برای اثر گروه ۰/۵۳ بدست آمد است که نشان‌دهنده تاثیر قابل توجه آموزش به شیوه قصه‌گویی بر افزایش نمره در مؤلفه‌های رشد کلامی دانش‌آموزان می‌باشد. در ادامه جهت پی بردن به این که تفاوت در بین کدام یک از متغیرهای وابسته می‌باشد از تحلیل کوواریانس تک متغیره استفاده شده است (جدول ۷).

جدول ۶. نتایج تحلیل کوواریانس چندمتغیری مؤلفه‌های رشد کلامی

اثر		ارزش	F	P	اندازه اثر
گروه (متغیر مستقل)	پیلایی	۰/۵۳	۶/۱۶	$P < ۰/۰۱$	۰/۵۳
	ویلکس لامبدا	۰/۴۸	۶/۱۶	$P < ۰/۰۱$	۰/۵۳
	تی هاتلینگ	۱/۰۲	۶/۱۶	$P < ۰/۰۱$	۰/۵۳
	بزرگترین ریشه روی	۱/۰۲	۶/۱۶	$P < ۰/۰۱$	۰/۵۳

جدول ۷. نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیره مؤلفه‌های رشد کلامی

منبع اثر	وابسته	SS	Df	MS	F	P	اندازه اثر
گروه	زبان دریافتی	۴۱/۳۵	۱	۴۱/۳۵	۳/۸۶	$P < ۰/۰۱$	۰/۱۴
	زبان بیانی	۸۲/۱۶	۱	۸۲/۱۶	۱۸/۱۲	$P < ۰/۰۱$	۰/۳۳
خطا	زبان دریافتی	۵۶۱/۱۰	۲۵	۲۰/۷۸			
	زبان بیانی	۲۱۸/۱۹	۲۵	۸/۰۸			
کل	زبان دریافتی	۱۰۳۲۵/۰۲	۳۰				
	زبان بیانی	۴۸۲۵/۱۱	۳۰				

۴. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر نشان داد که آموزش به شیوه قصه‌گویی بر افزایش نمره در مؤلفه‌های خلاقیت دانش‌آموزان اثر دارد. در همین راستا، عابدی و باقری (۱۴۰۰) و مرمصی و همکاران (۱۴۰۰) نیز در پژوهش خود نشان دادند. اگرچه تفاوت پژوهش حاضر در این مورد با پژوهش‌های مشابه در این بود که در پژوهش حاضر از روش قصه‌گویی سستی استفاده شد ولی مثلاً در پژوهش مرمصی و همکاران از چند رسانه‌ای‌ها استفاده شده بود. حقی (۱۳۹۹) نیز در پژوهش خود تأثیر آموزش به شیوه قصه‌گویی را بر خلاقیت دانش‌آموزان پسر مورد تأیید قرار دادند. در تأیید این نتیجه می‌توان اشاره کرد که با توجه به اینکه قصه و افسانه همواره سبب رشد و تکامل ذهنی و فرهنگی بشر بوده، بدیهی است که قصه‌گویی در نوع خود با استفاده از فنون خاص، باعث رشد فکری و پرورش خلاقیت کودکان شده و موجبات پرواز تخیلات کودکان را در راستای پدیده‌های فکری متفاوت و راهکارهای متنوع جهت حل مشکلات احتمالی فراهم می‌کند و تأیید این فرضیه در پژوهش حاضر تنها تأکید و صحه‌گذاری بر فرضیات به وجود آمده در این راستا است. همانطور که پژوهشگران اشاره کرده‌اند، قصه نوعی روایت خواندنی یا شنیدنی است که در آن چگونگی روند تعامل و کنش‌مندی یک شخصیت با موضوعی بر اساس هدف، تحلیل، دیدگاه و نتیجه مورد نظر نویسنده یا قصه‌گو بیان می‌شود (همتی، ۱۳۹۷). دانش‌آموز هنگام انجام قصه‌گویی با موضوعات متعدد روبه‌رو می‌شود و تلاش می‌کند که راه‌های تازه بیافریند و ایده خود را به مرحله عمل درآورند. زمانی که دانش‌آموزان سعی در طراحی قصه و تعامل با فرد قصه‌گو دارند در واقع به افزایش عامل ابتکار و خلاقیت خود دست می‌زنند. آنها با سرگرم شدن می‌توانند قوه خلاقیت خود را رشد دهند و از آنجایی که موضوعات مطرح شده انعطاف‌پذیر بوده و از ساخت مشخصی برخوردار نیستند، شرایط لازم برای افزایش خلاقیت دانش‌آموزان را فراهم می‌آورد. به‌علاوه همزادپنداری به شخصیت‌های قصه تأثیر بسیار زیادی بر رشد خلاقیت کودکان دارد. مخصوصاً اگر قصه ارائه شده دارای شخصیتی خلاق و متفکر باشد این تأثیرگذاری بیشتر خواهد بود. کودکانی که با دقت به قصه گوش می‌دهند با الهام از شخصیت‌های داستانی به پرورش فکر و روح خود پرداخته و با تفکری خلاقانه، دست به آفرینشی جدید می‌زنند که در زندگی شخصی آنها و در مسیر فعالیت‌های روزمره بسیار مؤثر و حیاتی است.

همچنین این پژوهش نشان داد که آموزش به شیوه قصه‌گویی بر افزایش نمره در مؤلفه‌های رشد کلامی دانش‌آموزان اثر دارد. همسو با نتیجه حاصل از این فرضیه، صادقی و قاسمی (۱۳۹۹) نیز نتیجه گرفتند که استفاده از روش قصه‌گویی بر افزایش دامنه لغات دانش‌آموزان دختر پایه چهارم تأثیر معنی‌داری دارد. همچنین واحدی و همکاران (۱۳۹۸) در پژوهش خود تأکید کردند که استفاده از روش قصه‌گویی در آموزش علوم بر افزایش هوش کلامی کودکان دوره پیش‌دبستانی تأثیر معنی‌داری دارد. با توجه به اینکه رشد کلامی دانش‌آموزان بستگی به میزان استفاده از بانک واژگانی آنها دارد، اینطور به نظر می‌رسد که قصه‌گویی می‌تواند در تقویت بانک واژگانی کودکان مؤثر واقع شده و موجبات پرورش کلامی آنها را فراهم نماید. پژوهشگران پیشین هم معتقدند که قصه‌گویی برای کودکان، منجر به کسب مهارت‌های گفتاری مفید می‌شود. در حقیقت قصه‌گویی سبب افزایش اطلاعات عمومی کودک و بهبود درک مطلب او و بهبود وضعیت استفاده و کاربرد لغات در جمله می‌شود. خزانه لغات کودک معرف توانایی او در یادگیری و کسب اطلاعات است و معرف توانایی ذهنی عمومی کودک نیز می‌باشد و درک مطلب توسط او نشانه میزان فهم کودک از وقایع و آگاهی او از محیط اجتماعی می‌باشد (شیب اصل، نادری و مکوندی، ۱۳۹۳). این پژوهش نیز نشان داد که درگیری کودکان با واژگان برگرفته از قصه‌ها ذهن آنها را درگیر استفاده از واژگان جدید کرده و در موقعیت‌های مشابهی که در قصه شنیده‌اند و به شدت تحت تأثیر آن، سعی در استفاده از این واژگان داشته و قطعاً این موضوع در رشد کلامی آنها بصورت مداخله‌گرانه‌ای تأثیرگذار خواهد بود. از طرفی این شنیدن واژگان جدید در قصه‌ها، آموزش درس فارسی را برای این کودکان که قبلاً گوششان نوازشگر شنیداری واژه بوده است راحت‌تر خواهد بود و شنیدن بار واژگانی در درس املاء را برای این دسته کودکان ساده‌تر خواهد کرد که این نیز به نوبه خود در رشد کلامی، گفتاری و تلفظ صحیح واژه به آنها کمک خواهد کرد.

در راستای نتایج حاصل از تحقیق حاضر پیشنهاد می‌شود معلمان از شیوه قصه‌گویی در فرآیند تدریس خود استفاده کنند. همچنین پیشنهاد می‌شود آموزش و پرورش به برگزاری کارگاه‌های آموزشی شناسایی روش‌های قصه‌گویی سستی و قصه‌گویی خلاق برای معلمان مبادرت کند.

پی‌نوشت

1. <https://ekeshoo.ir/abedi-creativity-questionnaire>

کتاب‌نامه

- باقری کاهکش، سولماز، عابدی تراب (۱۴۰۰). چگونه توانستم با روش قصه‌گویی و نمایش خلاق به رشد و شکوفایی خلاقیت انشای دانش‌آموزانم کمک کنم؟ مطالعات کارورزی در تربیت معلم، سال اول، ش (۳)، ص ۱۶۰-۱۴۸.
- جلیلی، مهرباب. (۱۳۸۹). بررسی رابطه رضایت شغلی و میزان خلاقیت مدیران آموزشی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، موسسه آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی.
- چمبرز، دیویی. (۲۰۱۶). قصه‌گویی و نمایش خلاق. مترجم ثریا قزل‌ایاغ. تهران: مرکز دانشگاهی.
- حاجی‌قاسمی، فاطمه، دهقان منشادی، منصور و میرانی سرگزی، نرگس. (۱۳۹۸). نقش ادبیات داستانی و قصه‌گویی در پرورش خلاقیت و تفکر خلاق در کودکان. سومین همایش ملی روانشناسی تعلیم و تربیت و سبک زندگی. دانشگاه پیام نور استان قزوین.
- حسن‌زاده، سعید؛ مینایی، اصغر (۱۳۸۰). انطباق و هنجاریابی آزمون ارشد زبان TOLD-P3 برای کودکان فارسی‌زبان تهرانی. فصلنامه کودکان استثنایی. ۱(۲): ۱۱۹-۱۳۴.
- حسینی، افضل‌السادات. (۱۳۹۱). ماهیت خلاقیت و شیوه‌های پرورش آن. مشهد: انتشارات قدس رضوی.
- حق، پیمان. (۱۳۹۹). اثربخشی آموزش با روش قصه‌گویی بر هوش کلامی، گنجینه لغات و خلاقیت کودکان پسر مقطع ابتدایی، سومین همایش بین‌المللی روانشناسی، علوم تربیتی و مطالعات اجتماعی، همدان.
- حنیف، محمد (۱۳۸۳). فایده‌های قصه‌گویی، کتاب ماه «ماهنامه تخصصی اطلاع‌رسانی و نقد و بررسی کتاب کودک و نوجوان»، ۷(۶): ۹۷-۱۰۰.
- دادستان، پریخ. (۱۳۹۸). ارزیابی شخصیت کودکان. تهران: انتشارات رشد.
- دباغ‌خیابانی، محمد؛ عرب، محمد؛ دباغ‌خیابانی، نجمه سادات؛ باقری، مصطفی (۱۴۰۲). روش تدریس قصه‌گویی اصولی و کاربردی و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی کودکان و دانش‌آموزان پایه اول ابتدایی، دوازدهمین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های مدیریت و علوم انسانی در ایران.
- درفشیده، زهره (۱۴۰۱). بررسی اثربخشی بازی‌های نمادی بر رشد کلامی دانش‌آموزان اول ابتدایی شهرستان بروجن در درس فارسی. مطالعات و تحقیقات در علوم رفتاری، ۱۱: ۸۱-۹۲.
- سیف‌هاشمی، فخرالسادات. (۱۳۹۳). رابطه خلاقیت و ویژگی‌های شخصیتی دانش‌آموزان دبیرستانهای تهران. نوآوری‌های آموزشی. سال (۷): ۱۲-۲۴.

شاهوارپور نجف‌آبادی، دانیال؛ رحمانی، ابولفضل (۱۴۰۱). بررسی تأثیر قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت کودکان. چهارمین همایش ملی تحقیقات میان‌رشته‌ای در علوم مهندسی و مدیریت، تهران. [SID.https://sid.ir/paper/949977/fa](https://sid.ir/paper/949977/fa)

شیبب اصل، نادره؛ نادری، فرح و مکوندی، بهنام (۱۳۹۳). تأثیر قصه‌گویی بر هوش کلامی (لغات، اطلاعات عمومی، درک مطلب) کودکان پیش دبستانی، کنفرانس بین‌المللی علوم رفتاری و مطالعات اجتماعی، تهران.

صادقی، سمیه و قاسمی گوربندی، بتول، (۱۳۹۹)، بررسی اثربخشی استفاده از روش‌های قصه‌گویی بر افزایش دامنه لغات گفتاری دانش‌آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی ناحیه یک سال ۹۸-۹۹، دومین کنفرانس ملی یافته‌های نوین یاددهی-یادگیری در دوره ابتدایی، بندرعباس.

قنبری‌طلب، محمود؛ قنبری‌طلب، لیلا؛ نادری لردجانی، مریم؛ قنبری، علی (۱۳۹۴). "بررسی رابطه هوش کلامی، دیداری و بین فردی با سبک‌های مدیریت کلاس معلمان مقطع ابتدایی". دومین کنفرانس ملی توسعه پایدار در علوم تربیتی و روانشناسی، مطالعات اجتماعی و فرهنگی، تهران، مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی سروش حکمت مرتضوی، موسسه آموزش عالی مهر اروند، مرکز راهکارهای دستیابی به توسعه پایدار.

لالی، راحله (۱۳۹۰). چگونگی استفاده از تخیل شنوندگان، مقالات برگزیده قصه‌گویی، نهمین جشنواره قصه‌گویی. تهران: کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان.

محمدی نصرآباد، محدثه؛ علوی لنگرودی، سید کاظم؛ زندوانیان، احمد و استبرقی، مهدیه (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش ارزش‌های اخلاقی (از طریق قصه‌گویی و پویانمایی) بر رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان پیش‌دبستانی. تفکر و کودک. ۱۰(۲): ۲۲۷-۲۴۷. doi: 10.30465/FABAK.2020.4962

مرمسی، علی، حیدری‌احمدی (۱۴۰۰). بررسی تأثیر استفاده از چند رسانه‌ای‌های آموزشی در قصه‌گویی بر افزایش خلاقیت دانش‌آموزان پسر پایه چهارم ابتدایی شهرستان سوسنگرد. نشریه پژوهش‌های تربیتی. ۹(۱۳): ۳۱-۴۳.

مهاجری، زهرا (۱۳۸۸). قصه و قصه‌گویی. مشهد: انتشارات جهاد دانشگاهی.

نوردی‌فهادانی، نجوا؛ دهقان منشادی، منصور (۱۴۰۲). آموزش مفاهیم علوم با استفاده از روش قصه‌گویی و بررسی اثربخشی آن بر رضایتمندی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر پایه چهارم ابتدایی شهر یزد. فصلنامه تخصصی پژوهش در آموزش علوم تجربی، ۸: ۳۰-۴۰.

واحدی، قلتاش، عباس، چرخ‌آبی، پریسا. (۱۳۹۹). تأثیر آموزش مفاهیم علوم به شیوه قصه‌گویی بر مهارت‌های اجتماعی و هوش کلامی نوآموزان دو‌زبانه دوره پیش‌دبستانی. فصلنامه فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی. ۱۰(۳۸): ۸۱-۱۱۰.

همتی، اسماعیل. (۱۳۹۷). تمرین خلاقیت. تهران: انتشارات قطره، چاپ اول.

- Atta-Alla, M. (2012). Integrating language skills through storytelling. *English Language Teaching* (5) 12: 1-13.
- Belda-Medina, Jose (2021). Promoting inclusiveness, creativity and critical thinking through digital storytelling among EFL teacher candidates. *International Journal of Inclusive Education*, 26(2):109-123. DOI: <https://doi.org/10.1080/13603116.2021.2011440>
- Carolyn Yang, Y. T. ; Chen, Y. C.; Hung, H. T.(2022). Digital storytelling as an interdisciplinary project to improve students' English speaking and creative thinking. *Computer Assisted Language Learning*, 35(4): 840-862. DOI: <https://doi.org/10.1080/09588221.2020.1750431>
- Daykin, N. McClean. S & Bunt.L. (2017). Creativity, identity and healing: participants accounts of music therapy in cancer care, *Health*, 11(3), 349 – 370.
- Gresham, Peta (2014). Fostering Creativity Through Digital Storytelling "It's a paradise inside a cage". *English Teachers Association of NSW, mETaphor*, Issue 1: 47-55.
- Johnson, M. (2007). *The art of therapeutic story-telling*. Available in :[http:// www.macmh .org/programs-services](http://www.macmh.org/programs-services).
- Kim, M. (2010). The effects of storytelling on adult English language learners *Linguistic Research*, 27(3): 447-473.
- Lucarevschi, C. R. (2016). The role of storytelling in language learning: A literature review. *Working Papers of the Linguistics Circle of the University of Victoria* 26(1): 24-44.
- Oana, S.; Cornelia, S.(2017). THE ROLE OF STORYTELLING ACTIVITIES IN FOSTERING CREATIVITY FOR PRESCHOOL CHILDREN. *Romanian Journal of Experimental Applied Psychology*, 8: 110-115.
- Tabieh, A. A. S., Al-Hileh, M. M., Abu Afifa, H. M. J., & Abuzagha, H. Y. (2021). The effect of using digital storytelling on developing active listening and creative thinking skills. *European Journal of Educational Research*, 10(1): 13-21.<https://doi.org/10.12973/eu-jer.10.1.13>.
- Torrance, M. P., (1979). *Talent and creativity skills and ways to test them and breed them*. Translated to Persian by Hasan Qasemzadeh. Fifth edition, 2013. Tehran: Donyaye Nov.
- Wajnryb, R. (2003). *Stories: Narrative activities in the language classroom*. Cambridge Handbooks for Language Teachers. Cambridge: Cambridge University press.
- Choo, Y. B; Abdullah, T.; Mohd Nawi, A. (2020). "Digital Storytelling vs. Oral Storytelling: An Analysis of the Art of Telling Stories Now and Then," *Universal Journal of Educational Research*, 8(5A): 46 – 50. DOI: 10.13189/ujer.2020.081907.